સુબોધમાળા.

૪૮૦૫

કર્તા તથા છપાવી પ્રસિદ્ધ કરનાર

શા. નાથાભાઈ કાશીદાસ.

અમદાવાદ.

રાયપુર આકાશેઠના કુવાની પોળ સામે મેહેતા મ્હાલા-
ભાઈ કરુણાશંકરના મકાનમાં **ઇન્ડિયન ગાઈડ**
છાપખાનામાં ભોગીલાલ બુલાખીદાસ માસ્તરે છાપ્યો

સંવત ૧૯૪૮, સને ૧૮૯૨

કીમત રૂ. ૦-૦-૬

સુબોધ માળા.

કવીત.

બોલીએ ન બોત વેન, ડોલીએ ન મદમાહ;
આનીએ ન નીચ નાર, માનીએ ન ફંદકુ.
કોપીએ ન બાલ સીર, લોપીએ ન વૃદ્ધ વેન;
વંદીએ ન નીચ દેવ, નંદીએ ન છંદકુ
માનીએ ન ચીત બોત, જાનીએ ન સબ સમ:
નીજ પાસ રાખીએ ન નર મતીમંદકુ.
કવી દલપતરામ, કહે એતી ચતુરાઇ,
સબહીકો સાર. સમરીયે સુખ કંદકુ.

કુંડળીયા.

વેન વિચારી બોલીયે, જેતો પંડ પળાય;
પડ વદી નવ માનીયે, જગમે કીમત જાય.
જગમે કીમત જાય, થાય અપકીરતી ભારી;
ફીરકે યાકો વેન, ન માને કોઉ નરનારી.
ભાખત દલપતરામ, ધરા ધીખતા કુધારી;
જેતો પંડ પળાય, બોલીયે વેન વિચારી.
વેન બંધાયા વન વસે, વેન વગને રો
ભુપ ઉઠાવે ભાર!
નો

મુખકો જાયે વેન, યાસેં મરવો સુખદાઈ.
દાખત દલપતરામ, ધીક ધારે તુજ મૈયા;
વેન વઢાવે સીસ, વસે વન વેન બંધાયા. ૨
બુઝન વતકી આગસેં, મીટન ગેબકો માર;
વચન તીર સમ નહી લગે, ઉતરત આરંપાર.
ઉતરત આરંપાર, ધાર તોનકી અતિ તીખી,
શસ્ત્ર લગે નીજ શીશ, ફીર નહી વેન સરીખી.
દાખત દલપતરામ; જીવત પરજંત ન રૂઝત;
મોટત ગેબકો માર, આગ વત નકી બુઝત. ૩
હંસા અપવાસી રહે, કગવા ચુગે કપુર;
ગયો જોર સતજુગકો, અબ ભયોજ કલજુગ પુર.
ભયોજ કલજુગ પુર, ઉચ્ચકુ નીચ સોહાવે;
મુરખ પાવે માન, પંડીતકુ દૂર બિઠાવે.
કહે ગીરધર કવીરાય, મેરે મન એહી સારા;
કગવા ચુગે કપુર, રહત અપવાસી હંસા. ૪
બગલા ઓછે નીરકા, કરત હંસકી હોડ;
ઉજલ તનકું દેખકે, આપેં કરત મરોડ.
કરત મરોડ, આપ જસ આપ બખાને;
રેજ પાવ, શરૂમ નહી મનમે આણે.
ર કવીરાય, તાકી આવત હાસી;
ર. નીર ચોટેકો બાસી. ૫
ના નાય;

માત્ર પલકકે માહ્ય, માનવી મનવા મેરા;
ધર્યા રહેત ધન માલ, કરત જંગલ બીચ ડેરા.
કહે દીન દરવેસ, ભજનસેં જીત જમારા;
છીનભર છાના નાય, કુચકા ઘુરે નગારા. ૬
રાવન સરખા રટ ગયે, ૮ટ ગયે કુંભકરનક
ઇદ્રજીનમેં ઉઠ ગયે, હરગયે હરનાકંસ
હરગયે હરનાકંસ, બાણાસુર બલવત બૈયા;
કેતે લાખ કરોર, સંધારે રાક્ષસ રૈયા.
કહે ગીરધર કવીરાય, ચેતરે ચાતુર પુરખા;
માનવ કેતી બાર, રહા નહી રાવન સરખા. ૭
જરા રહેગા જગતમે, દાતા રહે ન સુમ,
જીવ અચાનક જાયગા પીછે વાર ન ધુમ
પીછે વાર ન ધુમ, કરી નહી સુક્રીત કરની;
ગયા જમાના હાર, ભારે જનુની મરની.
કહે દીન દરવેસ, દુની દેખે સો કહેગા;
દાતા રહે ન સોમ, જગતમે જરા રહેગા. ૮
મરના જુગમે મુકર હે, ઓર મુકર નહી કોય;
તામેં નેતી રાખીયે, હોવણ હાર સો હોય
હોવણહાર સો હોય, દુની બોચ લહો ભર
જાકા જીયા રંગ, દુની બીચ
કહે દીન દરવેસ, સગ
ઓર મુકર ન
માયા મ

ગ્યા નર યુંહી જાયગા, જ્યું બાદલકી છાય.
જ્યું બાદલકી છાય, ચલ્યા નર જાયગા;
કુચ ખાયા ખરચ્યા નાય, પીછે પસ્તાયગા.
કહે દીન દરવેસ, જગતમેં યુંહી આયા;
કુચ ખાયા ખરચ્યા નાય, કરત નર માયા માયા ૧૦

કવીત.

હાથી દાત કે ખીલુને, ભાત ભાત હોત કંહુ;
બાઘકી બગંબર, શીવ શંકર મન ભાવેગી.
મ્રગકી મ્રગછાલ તો, હોવત હેં જતી જોગી;
બકરીકી ખાલ કહા પાની ભર લાવેગી
સામરકે સાજ બાજ, બાબતહે સીપાઇરાજ;
ગેંડેકી ઢાલ, રાજા રાણા મન ભાવેગી.
કહેત કવી કાસોદાસ, સંગ ચલે નીકી બદી;
આદમીકી ખાલ, કછુ કામ નહી આવેગી.

સવઈયા.

ગ્નાન ઘટે નર મુઢકી સંગત, ધ્યાન ઘટે બીન ધીરજ
માન ઘટે મુખસેં કછુ માગત, પ્રીત ઘટે નીતકે
કવી ગંગ કહે સુણો શાહ અકબર, રેગ

ર માન કરેગો
પેન કહુ ઘેર
વત, સાસ

કહે આવત જમૈયા; એસો સંયોગ તબેહી બને જખ,
એ પકી ગાઠકુ હોવે રૂપૈયા

દોહા.

કાજળ તજે ન શામતા, મુક્તા તજે ન હેત;
દુરીજન તજે ન કુટીલતા, સજ્જન તજે ન હેત.

---

૧ એક ઇષ્ટને ભાવ રાખીને ભજવો.
૨ ધર્મશ્રીમંતાઇ રાખવી
૩ સવારમા વેહેલા ઉઠી પ્રભુનું સ્મરણ કરવું.
૪ કામ ચડવા દેવું નહી.
૫ બેકદરના હાથ નીચે નોકરી કરવી નહી.
૬ જે કામ કરવું તે પોતાની પુરી સમજથી કરવું.
૭ વીપ્રનું કદી પણ અપમાન કરવું નહી.
૮ દેશાવરની દરરોજ ખબર જાણવી.
૯ હરેક બાબતનું યુક્તીસર સમાધાન કરવું.
૧૦ ખરી મેહેનતથી દ્રવ્ય જોડવું.
૧૧ જે વખતે જે માણસ જે દરજ્જે હોય માનવો.
૧૨ કોઇનુ લાચ્છન જોવામા
૧૩ હજાર અડચણ હો
૧૪ નીચની સંગ
૧૫ સ્ત્રીને

૧૬ બાંરણું ઉઘાડુ મુકી કદી સુવું નહી.
૧૭ જોશી, વઇદ અને પંડીતને હમેશા મળવુ.
૧૮ નકામો વખત ગુમાવવો નહી.
૧૯ શુભ કામ આજ થઇ શકે તે કાલ ઉપર રાખવું નહી.
૨૦ કોઇનો હાશી કરવી નહી
૨૧ હલકી નજર રાખવી નહી.
૨૨ સાહસ કર્મ કદી પણ કરવું નહી.
૨૩ પરમેશ્વરથી તથા લોકથી ડરવુ.
૨૪ દેવું કરીને ખરચ કરવું નાહી.
૨૫ પારકી નીંધા કરવી નહી.
૨૬ જયા સ્નેહ બંધાણો ત્યા વેર કરવું નહી.
૨૭ આપ વખાણ કરવા નહી
૨૮ દુઃખ પરાણે વેઠવું નહી.
૨૯ મીત્રને પણ અતી ગુહ્ય વાત કહેવી નાહી.
૩૦ પારકી સ્ત્રીથી હસવું નહી.
૩૧ અતી ભાષણ કરવું નહી.
૩૨ જેવી સંપત હોય તેવું ભોજન કરવું.
...મ આવે છાકી જવું નહી.
...આવે ડરવુ નહી.
...ને જોઇને કલેશ કરવો નહી,
...વો.

૩૯ પંડીતની સાથે સાચી પ્રાણી રાખવી.
૪૦ હરીગુરૂ તથા માબાપની સેવા કરવી.
૪૧ લાખ ગમાવીને પણ સાખ રાખવી.
૪૨ સેહેજ રોટલી મળી તેને કુરના લાડુ માટે તજવીનાહી.
૪૩ પોતાના ખોળાના પુત્રને અળગો કરવો નહી.
૪૪ હમેશા સામા માણસને શોભા આપવી.
૪૫ જે કામ કરવાથી પરીણામે હાની થાય તે કરવું નાહી.
૪૬ જ્યા પ્રીતીની ઇચ્છા હોય ત્યા ત્રણ વાના કરવા નહી.
વિવાદ, ધનવ્હેવાર તથા સ્ત્રીસંભાષણ.
૪૭ માતા પીતા ઉપર હેત ધરવું.
૪૮ કોઇથી જાર પ્રીતી કરવી નહી.
૪૯ પાણી, વાણી અને દ્રષ્ટી મીઠી રાખવી.
૫૦ જે ભાવે જે પુછે તેને તેવો ઉત્તર દેવો,
૫૧ જેના વગર ચાલે નહી તેની મરજી રાખી રહેવું,
૫૨ આળસ તથા ક્રોધ કરવો નહી.
૫૩ પર દુઃખ દેખી પ્રસન થાવું નહી.
૫૪ પાખંડ ધર્મ કરવો નહી.
૫૫ મોટા જનની અદબ રાખવી.
૫૬ બાળકને શીખામણ દેવી.
૫૭ દીનના ઉપર દયા રાખવી.
૫૮ સ્ત્રીને વશ કરી લેવી
૫૯ મોટા સાથે ખા
૬૦ નૃપ સૂ

૬૧ જુના ઘરમા રહેવું નહી.

૬૨ જાર, જુગારી, તસ્કર અને વ્યસની એમની સોબત કરવી નહી

૬૩ વ્હેપાર, આહાર અને વ્હેવાર એ ઠેકાણે લાજ ધરવી નહી.

૬૪ સ્ત્રીપુરૂષ, બાપદીકરો અને ભાઇયોભાઇ એમની તકરારમા દરમીયાન થવું નહી.

૬૫ ખોટી સાખ ભરવી નહી.

૬૬ માણસ જોઇને કામ પાડવું.

૬૭ ખોટા માટે હઠ કરવી નહી.

૬૮ દીન સગાને કાઇ આપીને માગવું નહી.

૬૯ દાના દુસ્મનને ગુણે મારવો.

૭૦ કોઇને મરમ વચન કહેવું નહી.

૭૧ વાટે જતાનું કષ્ટ કાપવું.

૭૨ સઉ સાથે મીઠું બોલવું

૭૩ કોઇનું ભુંડું કરવું નહી તેમ કોઇનું ભુંડું થાય એવો સંકલ્પ પણ કરવો નહી.

...મરોમ જીવ રાખવો.

...ંતને ધુતરાઇ કરવી નહી.

...ન ધરવું નહી.

...ં નહી.

૮૦. સર્વ વાતનો ગુણ લેવો.
૮૧ અણી ચુકયો સો વરસ જીવે તે જાણવુ.
૮૨ લખતા તથા ગણતા વાત કરવી નહી.
૮૩ ક્રોધ ઉપર શાતી થવાનો ઉપાય કરવો.
૮૪ મનમા મદ ધરવો નહી.
૮૫ પચીસ પચાસનું ખત લખવું નહી.
૮૬ જનમ મરણનો ભય ટાળવો.
૮૭ પરધન, પરનાર, પરનીંદ્યા પરહરવી.
૮૮ ગુણીજનને ઘાસવું.
૮૯ રાક ઉપર રૂઠવું નહીં.
૯૦ રાક થઇને રળવું.
૯૧ ગરીબ થઇને ભણવું.
૯૨ ઉપકાર કરે તે મિત્ર જાણવો,
૯૩ હવન, સંતોશી, ધૈર્યવાન, શુદ્ધ ચિત અને સુર આ પાચનું સેવન લક્ષમી કરે છે તે જાણવું.
૯૪ યોવન અને ધન એ ઘણા દીવશ ટકતા નથી.
૯૫ ચીતનો જાણનાર મિત્ર મનોહર સ્રી અને પર દુઃખ જાણનાર એ દૂર્લભ છે.
૯૬ ચતુરનો લાત સારી પણ મુરખની વાત સા
૯૭ અપમાન થાય તોપણ સ્વામીની સ
૯૮ અપકાર કરે તે શત્રુ જાણ
૯૯ અર્થ નાશ, ગ્રહ છી
સુષ અને ધ
પ્રગટ ક

૧૦૦ સ્વ ધનનો સદ્પાત્રે વ્યવહાર કરવો.

૧૦૧ અનર્થ કરવો નહી.

૧૦૨ દેશકાળ, પોતાનો મીત્ર કોણ અને પોતાની શક્તી કેટલી એનો વિચાર નિરંતર કરવો

૧૦૩ જ્યા બહુ શુદ્ર હોય ત્યા સુખ નથી તે જાણવું.

૧૦૪ હીત કરતાનું વચન માનવું.

૧૦૫ પ્રસંગ આવતા પેહેલા તમામનો વિચાર કરવો.

૧૦૬ ઇરશુ, લજાયમાન, અસંતોષી, ક્રોધી નિત્ય સંકી તને પરભાગ્યોપજીવી આ છ જણ દુઃખ ભોગવેછે.

૧૦૭ જે કોઇ અકસ્માત, અપરીમીત આવે તેનો વિશ્વાસ કરવો નહી.

૧૦૮ ઘણા શત્રુ હોય તો તેપૈકી એકનાથી સ્નેહ કરીને સંપુર્ણનો ક્ષય કરવો.

૧૦૯ સંકટ સમયે જેનો બુદ્ધિ ક્ષીણ થતી નથી તેને ડાહયો જાણવો.

૧૧૦ બળવંત શત્રૂ વેરીના મારફત હઠાવવો.

૧૧૧ સુજસ મેળવવા હમેસ પ્રયત્ન કરવો.

૧૧૨ ઘાતી મીત્રને એકદમ તજવો.

[illegible]શ્વર કૃપા સંપાદન કરવી

[illegible] ક્ષયુ હોય તેને પરહરવો.

[illegible] અને પાપનું ફળ દુઃખ છે.

[illegible]ત્રણનો ગર્વ કરવોનહી.

૧૧૯ જપ, તપ અને જોગ આ ત્રણુવાના છાના કરવા.
૧૨૦ સતીનો શ્રાપ લેવો નહી.
૧૨૧ કોઇની આશા ભંગ કરવી નહી
૧૨૨ પર પ્રાક્રમ, પર ચાતુરી, પર લક્ષમી, અને પર
નાર આ ચાર વસ્તુનો વાદ કરવો નહી.
૧૨૩ અહી રહેવાનું કાચુ છે તે જાણવુ
૧૨૪ કગી વાતે ખોટાઇ કરવી નહી.
૧૨૫ મીત્રને સારી સલાહ આપવી
૧૨૬ ઘરમા હમેશા અન્ન, પાણી અને આણરૂ આ ત્ર
ણુવાના ભર્યા રાખવા.
૧૨૭ તમામ કાંણુ પોતાનાજ હાથમા રાખવું.
૧૨૭ કરકસર એ બીજો ભાઇ છે
૧૨૮ હરેક વાતનો યોગ્ય રદીયો તૈયાર રાખવો
૧૨૯ સ્રીનો કેડો લેવો નહી.
૧૩૦ શત્રુ ન્હાનો હોય તોપણુ મોટો સમજવો
૧૩૧ કવખતે કોઇને ત્યા જવું નહી.
૧૩૨ સરકારી કામે કોઇની પક્ષ કરવી નહી.
૧૩૩ સંતપદની જોડ મેળવવાની ઇચ્છા રાખવી
૧૩૪ લાસરીયા થવું નહીં.
૧૩૫ દંત કરવો નહી.
૧૩૬ ભલા કર ભલા હોયગ
૧૩૭ ફાટુ હમેશા સાં
૧૩૮ હમેશાં ર

૧૩૯ આપેલી રકમની હમેશા પોચ લેવી.

૧૪૦ ઇશ્વર પાસેથી માફી મેળવવાની ઇચ્છા હોય તો પોતે બીજાને માફ કરવું.

૧૪૧ હરકોઇની પાસેથી મીઠાશથી કામ લેવું.

૧૪૨ પ્રભુનો પુરો વિશ્વાસ રાખવો.

૧૪૩ જે વખત જેવો પ્રસંગ આવે, તે ચતુરાઇથી ગાળવો.

૧૪૪ ઘ-પણને માટે ઘટતી સંભાળ લેવી.

૧૪૫ તમામ જોઇતી વસ્તુ પાસે રાખવી.

૧૪૬ અયોગ્ય કામથી હમેશા દુર રહેવું.

૧૪૭ કોઇને ટુંકારો કરવો નહી.

૧૪૮ કામ વિના પર ઘેર જવું નહી.

૧૪૯ વનમા એકલા જવું નહી

૧૫૦ હમેશા છુપી ખાતમી મેળવવાનો તપાસ રાખવો.

૧૫૧ સરવે કામ છોડીને ગુરૂ તથા ગોવીંદને ભજવા.

૧૫૨ કરવતના જેવો સ્વભાવ રાખવો.

૧૫૩ પાનની બીડી તપાસીને ખાવી.

૧૫૪ થોડુ બોલવામા સુખ શોભા છે.

ગમ ખાવી એ મોટો ગુણ છે.

જનની અદબ રાખવી.

ી વાટ જુવે તેમ કરવું ને બનતાં

હાજર થવું

વિચાર કરવો.

બોલવી.

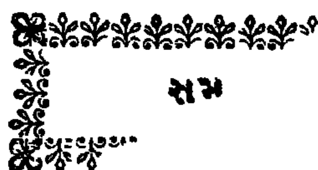
૧૬૦ હરકોઇની પછવાડે વખાણ કરવાં.
૧૬૧ આખુ કદી ખાવુ નહી.
૧૬૨ મીઠા ઝાડનું મુળ કાહાડવું નહી .
૧૬૩ બારણા આગળ બોરડી વાવવી નહી. ,
૧૬૪ હરેક બાબતમા નાસવા બારી રાખવી.
૧૬૫ દેવુ કરીને ઘર લેવું નહી .
૧૬૬ સરવે વાતે પોતાનો હક સાચવવો.
૧૬૭ કદી લાચ રૂસવત લેવી નહી.
૧૬૮- વેસ્યા સાથે વણજ કરવો નહી.
૧૬૯ છીંક, પેશાબ, બગાસુ અને પાછલો પવન રૌકવો નહી.
૧૭૦ રોગ અને શત્રુને થતાજ મારવા.
૧૭૧ કાચી ભુખે ખાવું નહી.
૧૭૨ નારીનો વિશ્વાસ કરવો નહી.
૧૭૩ પરદેશમા પ્રીત વધારવી નહી
૧૭૪ અત્તરવાળાને આગણામાં પેસવા દેવો નહીં.
૧૭૫ ઝાઝા સાથે વેર કરવું નહી.
૧૭૬ વાદે ધન વાવરવું નહી.
૧૭૭ ફુલાવ્યા ફુલાવું નહી.
૧૭૮ નગ્ન કદી સુવું નહી.
૧૭૯ સત્ય ધર્મથી વરતવું.
૧૮૦ પરના કામમા પોતાનં
૧૮૧ અપકારને બદલે
૧૮૨ વાવરશો

૧૮૩ પથ્થર તળે હાથ આવ્યો હોય તો કળે કળે કાહાડવો.
૧૮૪ ગઇ વાતનો શોક કરવો નહી.
૧૮૫ વિદ્વાન થવા પ્રયત્ન કરવો.
૧૮૬ સ્વભાવે ગંભીર રહેવું.
૧૮૮ વિષય સુખમા લપટાઇ રહેવું નહી.
૧૮૯ હજામને મોઢે છુપી વાત કહેવી નહી.
૧૯૦ ભુખ સરવથી ભુંડી છે માટે વશ કરવી.
૧૯૧ એક નનો સો દુઃખને હણે તે જાણવું.
૧૯૨ સદેસો સુજ્ઞ સાથે કહાવવો.
૧૯૩ કદી કળી હોડ બકવી નહી.
૧૯૪ કોઇ બખીલ આદમી પાસે સ્વાલ કરવો તે પોતાની આબરૂ ગુમાવવા જેવું છે.
૧૯૫ જે ફાયદો જુલમ કરવાથી મળે તે ફાયદો ન જાણવો પણ નુકશાન છે.
૧૯૬ ખરો ઇન્સાફ સરદારીને વધારે છે.
૧૯૭ જાણવા પુછવાથી કાયર થવું નહી.
૧૯૮ જેની પાસે ઇલ્મ હુન્નર છે તેને તવંગર જાણવો.
ગની હયાતીમા ધર્મ કરવો એ મોટો ખજાનો છે.
જી તેણે સર્વ જીત્યું.
ચો રહેતો ન હોય ત્યા રાત
ના જાય.

૨૦૪. આહાર ઊંઘ અને આળસ વધારે સારી નહી
૨૦૫ ભીક્ષુકને કુલ નહી ને કુલની પાખડી પણ આપવી.
૨૦૬ ધર્મના સોગન કદી ખાવા નહી.
૨૦૭ મળતો નફો ન ખાય તેને માથે જુતીયા

દુહા.

ચીતામેં ચતુરાઇ ચતુરાઇ ઘટે, દુઃખમેં ઘટે શરીર,
પાપસેં લછમી ઘટે, કહત દાસ કબીર.
ચીતાબીન ચતુરાઇ નહી, દુઃખબીન નહીં શરીર;
પાપબીન લછમી નહી, કહત દાસ કબીર.
બહુ બોલો બેટી ઘણી, દો નારી ભરથાર,
ઇતનેકુ ક્યા મારના, માર રહ્યા કીરતાર.
કુલ કુલે જબ જાનીયે, રૂક્ષાલા કે પોસ;
કામ પડે જબ જાનીયે, યહ વેરી યહ દોસ્ત.
લુખા ભોજન રણ ઘણું, ઘેર કલહણી નાર,
ચોથા મેલા લુગડા, નરક નીશાની ચાર.
સજ્જન વાત વિવેકી, કર અપને કુલકી રીત,
બરાબરીમેં કીજીએ, વેર, વિવાહ ઔર પ્રીત

જાહેર ખબર

—— ० ——

તૈયાર છે.

"જ્ઞાન સાગર" એ નામનું પુસ્તક હાલમા તૈયાર થયું છે; જેની અંદર હરીદાસ મહારાજના બનાવેલા સવૈયા; નરભેરામના બનાવેલા છપ્પા, શબ્દો તથા પદ, પરચુરણ પદ અને તુલસીદાસ તથા કબીરજીના બનાવેલા દુહા વિગેરે દાખલ કરેલ છે.

આ પુસ્તક જ્ઞાન અને વૈરાગ્યથી ભરપુર છે. કી. ફક્ત ત્રણ આના.

આ પુસ્તક અમદાવાદમા રાયપુર આકાશેઠના કુવાની પોળ સામે "ઇંડીયન ગાઈડ" છાપખાનામા અમારી ... અગર બજારમાથી રોકડી કીમતે મળશે.

અમારા છાપખાનામા ઈંગ્રેજી, ગુજરાતી તથા બાળબોધ વિગેરે હરેક જાતનું છાપવાનું કામ ઘણીજ સસ્તી ... સફાઈદાર અને નીમેલી મુદતની અંદર કરી આપવાને માટે જે સાહેબોને કાંઈપણ છપાવવું હોય ... નામે કાગળ લખી ભાવ મંગાવવો ... પત્ર લેવામા આવશે નહી.

નારણદાસ માસ્તર.

મેનેજર.